

Recenzja pracy doktorskiej Pani mgr Sisi Liu

Zleceniodawca recenzji

Uniwersytet Muzyczny im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Zlecenie podjęte na podstawie nowej ustawy z 20 lipca 2018 r. – decyzja o wyznaczeniu mojej osoby w roli recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Sisi Liu (pismo nadesłane przez Przewodniczącego Rady Dyscypliny Naukowej – Prof. dra hab. Pawła Łukaszewskiego).

Ocena przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej, wraz z jej opisem

Praca doktorska pt. „Studium porównawcze włoskiej i francuskiej opery drugiej połowy XIX wieku na bazie wybranych sopranowych partii wokalnych (Desdemona z *Otella* G. Verdiego, Mimi z *Cyganerii* G. Pucciniego, Antonia z *Opowieści Hoffmana* J. Offenbacha, Micaela z *Carmen* G. Bizeta, Chimena z *Cyda* J. Masseneta)”, składa się z dzieła artystycznego na nośniku CD oraz opisu pracy doktorskiej w formie papierowej w języku polskim. Dzieło artystyczne stanowi nagranie audio.

Ocena dzieła artystycznego

Płyta CD zawiera utwory:

1. G. Verdi, *Salce! Salce!... Ave Maria* (Desdemona, op. *Otello*),
2. G. Puccini, *Si, mi chiamano Mimi* (Mimi, op. *Cyganeria*),
3. G. Puccini, *Donde lieta* (Mimi, op. *Cyganeria*),
4. J. Offenbach, *Elle a fui, la tourterelle* (Antonia, op. *Opowieści Hoffmana*),
5. G. Bizet, recytatyw i aria *C'est des contrebandiers... Je dis que rien ne m'épouvante* (Micaela, op. *Carmen*),
6. J. Massenet, recytatyw i aria *De cet affeux combat... Pleurez mes yeux* (op. *Cyd*).

Wykonawcy: Sisi Liu – sopran, Yan Rong – fortepian.

Nagranie zrealizowano w Sali Koncertowej UMFC w 2023 roku.

Reżyser dźwięku: Ewa Lasocka (nr 2, 3, 5, 6), Emilian Rymanowicz (nr 1, 4).

Na płycie znajduje się sześć utworów: trzy arie w języku włoskim oraz trzy w języku francuskim. Pierwszą pozycją jest *Pieśń o wierzbie* wraz z *Ave Maria* G. Verdiego. Doktorantka decydując się na zarejestrowanie całej sceny z IV aktu opery *Otello*, wykazała się dużą kondycją i odwagą. Jej prowadzenie frazy jest przemyślane i spójne. Potwierdzeniem wrażliwości śpiewaczki są detale, takie jak piękne dźwięki, powtarzane na słowach *cantiamo*, czy kontrast między wypowiedzianym w dynamice *piano buona notte*, a kolejną frazą w dynamice *forte*. Tego typu niuanse czynią postać Desdemony niezwykle wzruszającą i prawdziwą. Sama modlitwa ma również wymiar intymny, zakończony przejmującym i osobistym przekazem na słowie *amen*.

Kolejnymi utworami są dwie arie *Mimi* z opery *Cyganeria*. Głos Doktorantki znakomicie wpisuje się w charakter kreowanej postaci, nieśmiałej i skromnej dziewczyny. Aria *Si, mi chiamano Mimi* jest wykonana z lekkością i wysublimowaniem. Śpiewaczka wraz z pianistką wprowadzają słuchacza w melancholijny i subtelny nastrój. Widoczne jest także zróżnicowanie barwowe w przypadku drugiej arii. W *Donde lieta* głos Doktorantki brzmi nieco ciemniej, słychać przemianę bohaterki, jej chorobę, cierpienie. Zastosowane zabiegi muzyczne, jak zróżnicowanie dynamiczne czy *portamento*, znakomicie wyrażają emocje bohaterki, jak również bardzo dobry warsztat wokalny śpiewaczki.

W arii Antonii z *Opowieści Hoffmana* Doktorantka wykreowała niezwykłą postać o przenikliwym i wzruszającym zabarwieniu. Antonia od początku pojawienia się na scenie jest postacią tragiczną, skazaną na śmierć. W pełnej liryzmu arii *Elle a fui, la tourterelle!* głos pani Sisi Liu brzmi przejmująco. Powtarzająca się fraza *Elle a fui la tourterelle* jest prowadzona z lekkością, a jednocześnie dźwięki są osadzone na dobrym podparciu i prawidłowym prowadzeniu frazy *legato*. Wstawki recytatywne zawierają dużo uroku i pokazują obraz osoby młodej, cieszącej się prostymi rzeczami, a jednocześnie przerażonej okrucieństwem świata.

Kolejny utwór na płycie to aria Micaeli z opery *Carmen*. W spisie treści dołączonym do pracy widnieje informacja, że pozycja szоста to aria Micaeli. Moją wątpliwość budziło podejrzenie, że aria została nagrana bez recytatywu, gdyż w spisie treści opisano tę pozycję jako arię *Je dis que rien ne m'épouvante*. Wątpliwość ta została jednak rozwiana po odsłuchaniu płyty, na której znalazły się recytatyw i aria Micaeli z opery *Carmen*. Głos Doktorantki świetnie współgra z postacią Micaeli. Jej jasny i liryczny głos znakomicie oddaje wiarygodność

i prostolinijność Micaeli. W recytatywie *C'est des contrebandiers...* słyhać pewien niepokój w głosie, stąd niewielkie problemy intonacyjne. Na początku arii piękne frazy *legato* zakłóca dobierany oddech przed słowem *la vaillante*. Zabieg ten jest powtórzony w kolejnej frazie, w tym samym miejscu. Zapewne wynika to z braku możliwości zaśpiewania długiej frazy, stąd dobieranie oddechu przed ostatnim wyrazem we frazie. W środkowej części arii, gdzie pojawiają wysokie dźwięki w dynamice *forte*, głos Doktorantki brzmi ciekawie i pewnie. Pod koniec arii, kiedy następuje powrót to długich fraz w dynamice *piano*, pojawiają się problemy intonacyjne i nadmierna wibracja (w mojej ocenie wynikająca z niewystarczającego podparcia oddechowego).

Ostatnim utworem, który znajduje się na płycie jest recytatyw i aria Chimeny *De cet affeux combat... Pleurez mes yeux* z opery *Cyd*. Podobnie jak w poprzednim omawianym utworze, w głosie Doktorantki pojawia się niekiedy nadmierna wibracja, a najciekawsze i przejmujące frazy to te w wysokim rejestrze, w dynamice *forte*. Delikatny głos pani Sisi Liu jest niekiedy zbyt liryczny i niezbyt wiarygodny. Cytując słowa Doktorantki: *cały recytatyw toruje drogę dramatycznemu konfliktowi emocjonalnych sprzeczności Chimeny... uczucia Chimeny toczą walkę z jej rozumem i powinnościami...* – tych emocji i takiego przekazu, który zawarła Doktorantka w opisie, zabrakło mi w tej arii.

Ocena opisu dzieła artystycznego

Opis dzieła artystycznego składa się z czterech rozdziałów. W rozdziale pierwszym przybliżono rozwój opery włoskiej i francuskiej w drugiej połowie XIX wieku. Doktorantka podkreśla, jak odrębną i silną była opera włoska, a jej indywidualny charakter odegrał kluczową rolę w dziejach opery (opera werystycka). Zestawiając operę włoską i francuską, Autorka pracy wylicza różnice i cechy wspólne, podkreślając, jak istotny wpływ miały na siebie te dwa ośrodki kulturalne.

W rozdziale drugim przybliżono sylwetki kompozytorów oraz ich twórczość operową. W kolejnym rozdziale przedstawiono zarys fabuły omawianych przez Doktorantkę oper pod kątem istoty dramatyizmu zawartego w muzyce.

Ostatni rozdział to zestawienie wizerunku pięciu omawianych postaci (Desdemony, Mimi, Antonii, Micaeli i Chimeny). Rozdział ten podzielony jest na podrozdziały: pierwszy – *Ekspresja muzycznych wizerunków postaci o różnych osobowościach*. W podrozdziale tym Autorka opisuje konkretną scenę i nastrój towarzyszący zarejestrowanym ariom (scenom). Opisuje cechy charakterystyczne przedstawionych bohaterów, ich wizerunek, emocje towarzyszące i wewnętrzne przemiany. Opis ten poparty jest przykładami muzycznymi

i przykładami zastosowania zabiegów dramatycznych w zapisie nutowym, użytych przez kompozytorów. Kolejny podrozdział zatytułowany *Tragiczne porównanie obrazów „Miłości i Śmierci”* jest opisem bohaterek, których wątki kończą się śmiercią. Najbardziej pełny i wyczerpujący opis to opis Antonii z *Opowieści Hoffmana*. Doktorantka poddała szczegółowej analizie zarówno warstwę muzyczną (analiza harmoniczna), jak również studium psychologiczne postaci: *Antonia traci nad sobą kontrolę fizyczną i emocjonalną, ale jej histeria jest czymś więcej niż głośnym krzykiem. Być może najbardziej wymowny jest jej wymiar duchowy, ta zwiewna pewność siebie i melodyjna swoboda...*

Praca napisana została poprawnie tak pod względem merytorycznym, jak również edytorskim. W rozdziale trzecim 3.2.2. *Zarys fabuły „Cyganerii”* (str. 49) jest pewna nieścisłość. Brakuje opisu jednego aktu, dokładnie II aktu, trzeci zaś akt został opisany jako akt II. Można zatem odczytać, iż *Cyganeria* zawiera nie trzy, a cztery akty.

Konkluzja

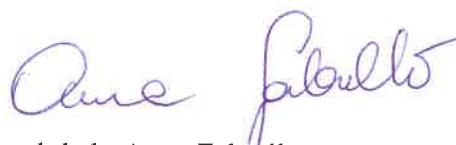
Pani Sisi Liu przedstawiła opis kobiecych postaci występujących w operach włoskich i francuskich połowy XIX wieku. Swoje poszukiwania rozpoczęła od ukazania zmian, jakie następowały w XIX-wiecznej Europie, a następnie opisała rozwój opery końca XIX wieku, skupionej wokół Włoch i Francji. Przedstawiona analiza postaci, jak również dzieł operowych jest wyczerpująca i stanowi ciekawe ujęcie tematu.

Zarejestrowane dzieło, przedstawiające pięć różnych postaci z oper, stanowi zróżnicowany materiał pod względem trudności, wyrazowości i wyzwania artystycznych. Szkoda, że Doktorantka nie zdecydowała się na zarejestrowanie sześciu różnych postaci, za to otrzymaliśmy dwie arie Mimi, które w moim odczuciu były najbardziej bliskie Doktorantce, i co z tego wynika – stanowiły najjaśniejszy punkt zarejestrowanego dzieła artystycznego. Drobne niedociągnięcia (zwłaszcza intonacyjne czy oddechowe), które wskazałam w opisie dzieła, nie stanowią bowiem przeszkód, aby stwierdzić, iż Pani Sisi Liu wykazała się szeroką wiedzą teoretyczną i praktyczną. Zarówno dzieło artystyczne, jak i jego opis stanowią oryginalne ujęcie tematu.

Mając na względzie rozwój człowieka, wieczne poszukiwania śpiewaków-muzyków i ciągły rozwój, liczę, że Doktorantka nie poprzestanie na badaniach nad operą i swoim poszerzaniem wiedzy w dziedzinie sztuk muzycznych będzie doskonalić swój warsztat artystyczno-naukowy.

Przedstawiona przez Panią mgr Sisi Liu praca doktorska pt. „Studium porównawcze włoskiej i francuskiej opery drugiej połowy XIX wieku na bazie wybranych sopranowych partii wokalnych (Desdemona z *Otella* G. Verdiego, Mimi z *Cyganerii* G. Pucciniego, Antonia z *Opowieści Hoffmana* J. Offenbacha, Micaela z *Carmen* G. Bizeta, Chimena z *Cyda* J. Masseneta)”, spełnia warunki ustawy.

Pracę doktorską mgr Sisi Liu przyjmuję.

dr hab. Anna Fabrello